

Annemarie Haverkamp: 'Ik heb geleefd' Wat de dood je kan leren over het leven. Uitgeverij Lebowski, Amsterdam 2021. ISBN 9709048856145 (Palliatief/ Levensende/ Heel de mens/ Rouw/PO) Zie ook: www.lebowskipublishers.nl

Soort boek/zieke stijl:

Achterflap: "Het nu is het enige wat ik heb." Ismaël Lotz (43)

'Ik nam me voor elke dag een lievelingsdag te laten zijn.' Geneviève Verberk (58)

'Als ik niet ziek was geworden had ik nooit met deze passie geleefd.' Jip Schreibers (25)

Wat doe je als je nog maar kort te leven hebt? Annemarie Haverkamp interviewde twee jaar lang meer dan zeventig mensen die binnen afzienbare tijd zouden komen te overlijden. Ze vroeg naar hun angsten, hun dromen, hun plannen en het onvermijdelijke einde. Gesprekken die aanvankelijk over de dood leken te gaan, zeiden uiteindelijk veel meer over het leven. Wie nog maar beperkt de tijd heeft, begrijpt waar het echt om draait.

Haverkamp sprak ook met diverse deskundigen over doodgaan en verdriet. Ze leerde hoe belangrijk het is te blijven luisteren naar mensen in de rouw.

Ik heb geleefd is een boek vol waardevolle inzichten waar elke gewone sterveling zijn voordeel mee kan doen. Omdat het leven van de ene op de andere dag compleet anders kan zijn.'

Het boek is gebaseerd op interviews die Annemarie Haverkamp maakte voor een serie artikelen (*Ik heb geleefd*) die verschenen in het Algemeen Dagblad.

Over de schrijfster:

<https://lebowskipublishers.nl/auteur/Annemarie-Haverkamp-A7268.html>:

'Annemarie Haverkamp (1975) won met haar debuutroman *De achtste dag* zowel De Bronzen Uil 2019 als de Anton Wachterprijs 2020. Zij is hoofdredactrice van universiteitsblad *Vox*, columniste van *De Gelderlander* en freelance journaliste voor diverse kranten en tijdschriften. Voor het *Algemeen Dagblad* maakte ze tussen 2018 en 2020 de interviewserie 'Ik heb geleefd', die nu gebundeld is verschenen bij Lebowski Publishers.' Zij schreef eerder over haar zoon Job, die met een chromosoomafwijking geboren werd. Zie ook:

<https://www.annemariehaverkamp.nl/boeken/> en

https://www.patienterverhalen.nl/images/abook_file/haverkamp.pdf

Wat viel op:

- De weergave van de interviews in het boek zijn allemaal 4 pagina's lang en geordend naar onderwerp. Het onderwerp wordt ingeleid door een interview met een 'deskundige' van 8 pagina's en gaan van *Er is leven voor de dood* tot *Er is leven na de dood*.

Een zwartwit portret van de geïnterviewde staat aan het begin van een interview.

- Doordat Annemarie Haverkamp zoveel mensen heeft geïnterviewd komt een

waaier aan gezichtspunten en beleving aan bod.

Citaten:

Pag.8: 'Ik draag dit boek op aan alle geïnterviewden die niet langer onder ons zijn. Aan Wendy, die de dood als een bevrijding zag, aan Babette, die droomde van Japan en aan de gelovige Wim, die zeker wist dat het mooiste nog moest komen.'

Pag. 62: 'Veel mensen -ook in dit boek- klampen zich vast aan een euthanasieverklaring. Logisch, vindt De Hosson, want voor patiënten is dat de enige manier om de regie te houden.'

Pag.105: 'Over de dood denken, doet hij zo min mogelijk. Dat je er straks niet meer bent... Dat is eigenlijk te groot om te bevatten.'

Pag.163: 'Vraag aan Susanne Duijvenstein of ze later wordt begraven of gecremeerd en ze komt met een onverwacht antwoord: zij wil zich laten composteren.'

Pag.281: 'Naomi is ook bang. Wat als zij straks corona krijgt en de ic's vol liggen? Denk maar niet dat een patiënt met ongeneeslijke kanker voorrang krijgt, zegt ze.'

Pag.305: 'Opvallend is dat alle geïnterviewden een hekel hebben aan het militaristische taalgebruik dat nogal gebruikelijk is rond dood en ziekte.'

Recensies/Extra:

<https://lebowskipublishers.nl/boek/ik-heb-geleefd-T12117.html>

<https://www.boekenkrant.com/interview-zeventig-levensverhalen-in-een-boek/>

[https://www.ad.nl/binnenland/zij-hebben-geleefd-en-hoe-in-laatste-fase-blijken-mensen-in-staat-extra-te-genieten-van-wat-wel-](https://www.ad.nl/binnenland/zij-hebben-geleefd-en-hoe-in-laatste-fase-blijken-mensen-in-staat-extra-te-genieten-van-wat-wel-kan~a5166b58/?referrer=https%3A%2F%2Flebowskipublishers.nl%2F)

[kan~a5166b58/?referrer=https%3A%2F%2Flebowskipublishers.nl%2F](https://www.ad.nl/binnenland/zij-hebben-geleefd-en-hoe-in-laatste-fase-blijken-mensen-in-staat-extra-te-genieten-van-wat-wel-kan~a5166b58/?referrer=https%3A%2F%2Flebowskipublishers.nl%2F)

https://www.npostart.nl/tijd-voor-max/01-03-2021/POW_04864727

<https://www.ad.nl/dossier/~d4e5084e5-0b09-4b2f-bb55-709150d25009>